

Posudek diplomové práce Antoniho Ludwického

Vývoj rozhlasového zpravodajství po 2. světové válce

Pan Antoni Ludwicki předložil neobvykle obsáhlou, více než čtyřsetstránkovou diplomovou práci, pečlivě připravovanou v posledních dvou letech studia.

Vybral si nosné téma, dosud zevrubněji nezpracované, téma zpravodajské, na první pohled málo přitažlivé, na rozdíl od jiných, pestřejších žánrů či útvarů. Téma na jednu stranu zdánlivě jednoduché, na druhou neobyčejně pracné. Předpokládalo zmapovat celé dlouhé období, shromáždit bohatý materiál a ten zevrubně analyzovat.

Jen samo pořízení všech zpráv a kontrola jejich přepisu představuje mravenčí práci, a to je jen předpoklad vlastní analytické, následné syntetické a komparační činnosti.

Diplomant postupoval systematicky. Nejprve si ujasnil a formuloval cíl, s nímž k tématu přistupoval: Cílem práce bylo zkoumání, jak se měnil jazyk a styl rozhlasového zpravodajství v druhé polovině 20. století, a zjištění směru, v němž dále pokračuje.

Pak přesně formuloval téma: Vývoj rozhlasového zpravodajství po 2. světové válce, a to od roku 1968 do konce století. Původní záměr zachytit tento vývoj od roku 1945 se nemohl plně realizovat, protože Archiv Českého rozhlasu zachycuje nahrávky rozhlasového zpravodajství pravidelně až od roku 1968. Aby práci začlenil do širšího dobového kontextu, charakterizoval i rozhlasové zpravodajství předválečného období.

Teoretický základ pro analýzu zpravodajství tvořilo studium odborné literatury předmětu, především stylistické. Tu prostudoval a postupně doplňoval. Musel se seznámit i s další odbornou literaturou, nejen stylistickou. Protože zpravodajství analyzoval a interpretoval po všech stránkách, tematické, stylistické, textové, jazykové, a to syntaktické, lexikální i morfologické, musel ovládnout všechny jazykovědné disciplíny. Podle dohody s vedoucí práce pominul zvukovou stránku zpravodajství. Ta by si zasloužila samostatnou studii, nejlépe od rodilého Čecha.

K prostudování stylistické literatury zabývající se publicistickým stylem, zvláště zpravodajským, náleželo vypracování rešerší monografií i s jejich srovnáním. To svědomitě provedl. Cílem tohoto studia bylo určení požadavků na rozhlasové zpravodajství a vytvoření představy, jak by zpráva měla vypadat. Zjištění těchto standardů umožnilo sledování odchylek ve výstavbě textu zpráv.

Na základě toho diplomant formuloval hypotézu, ve smyslu toho, že styl rozhlasového zpravodajství se v průběhu doby od konce 2. světové války do současnosti měnil. Autor vycházel z toho, že před rokem 1989 bylo zpravodajství silně ovlivňováno politickou situací, teprve potom docházelo v médiích k postupnému uvolňování.

Poté zvažoval a zvolil vhodné metody a postup výzkumu: Hlavním zdrojem pro něj byly nahrávky Archivu Českého rozhlasu. Ke každé nahrávce patří i transkripce. Přepisy byly (podle nutné potřeby) opraveny a přepsány. Jádro jeho činnosti spočívalo – po sebrání materiálu, jeho výběru na základě statistické metody náhodného výběru a po přepisu zpráv – v důkladné analýze a interpretaci rozhlasového zpravodajství. To bylo velmi náročné, tady narážel na problémy, s nimiž se předtím nesetkával, zvláště v oblasti výstavby textu a výpovědi. Bylo nutno odlišovat téma rozhlasového zpravodajství jako takového a téma v tematicko-rematické výstavbě výpovědi. Potýkal se s pojmy z výstavby komunikátu, s jeho tematicko-rematickou výstavbou, a ze stavby větné a souvětí, s pojmy výpověď ve vztahu

k pojmu věta, souvětí, větný celek. Bylo by dobře, aby při obhajobě objasnil, jak s nimi v diplomové práci nakládal.

Při analýze postupoval chronologicky, podle jednotlivých období, jak si je vymezil.

Uvedenému konstatování o systematickém postupu odpovídá promyšlená struktura diplomové práce. Po předmluvě následují: teoretická příprava výzkumu, cíl zkoumání, hypotéza, metody a postupy zkoumání, metody výběru nahrávek pro výzkum, výsledky studia odborné literatury – pořízení rešerší, stručné seznámení s předválečným obdobím rozhlasového zpravodajství. Vlastní výzkum obsahuje analýzu zpravodajství podle rozdělení do čtyř vývojových etap: 1945–1968, 1969–1989, 1989–1992 a 1993–1999, následovanou shrnutím výsledků výzkumu a srovnáním výsledků vlastního výzkumu s dosavadními teoretickými studii, závěr a seznam použité literatury.

Představená struktura diplomové práce pana Antoního Ludwického svědčí o tom, že text má všechny náležitosti požadované od odborné práce.

Třebaže pan Antoni Ludwický není rodilý Čech, jeho monografie vcelku svědčí o důkladném proniknutí do češtiny, o jejím zvládnutí ve všech rovinách. Text je napsán kultivovaným jazykem v odborném stylu. Samozřejmě, že místy nese stopy nerodilého Čecha.

Odchytky nalézáme ve slovosledu (*Zde je však si třeba všimnout...80*)..., v kvantitě (*na stráně, záložen* tykající se, této, konkrétních, media*) nebo ve vokalizaci předložek (*v, k: k komunikační*), v některých pádových konstrukcích, např. genitivních (záporový genitiv, s. 75...). Jen zřídka dojde k záměně slov, např. *už* a *až*, *ještě* a *jistě* (305), *přednáší* místo *přináší* (183). Některé omyly mohly být způsobeny při přepisu.

Nedostatky vykazují občas tvary slov, nejen přejatých (*oxymoronu* místo *oxymóra*), viz *druhou částí*, (111, 206), *v rozsáhlých výpovědích* (9)..., častější především u vztažných zájmen (opět jen v některých případech), např. *jež* místo *jenž* (97, 391), neuzuální podoby tohoto slova *o němž* (81), *o níž* (100), *v němž* (98) ...Občas je porušena shoda přísudku s podmínkem (typ *zprávy informuje*, 247...) nebo návaznost textu (...*tendence k přímému citování slov. Ten se opakuje*, 88).

U nedostatků ve formulacích jde někdy pouze o neobvyklostí neovlivňující smysl sdělení, např. užívání *ono* na místě *to*⊕(*aby se ono shodovalo*), o vady v syntaktických konstrukcích (*výrazně delší od*, 338), ve výstavbě výpovědí (viz 284 dole, 289 střed, 402...), avšak jindy může formulace čtenáře i zavádět: *poněkud* zuřivě *ve zprávě působí elipsa*...místo *rušivě*, (s. 269), viz i záměna *výraz* a *význam*, 279) či vést k nepochopení smyslu sdělení, za všechny: *Svědomitá změna jazykových prostředků a týmž působení na mínění posluchače je začátkem persvazijní funkce*... (s. 15) aj.

V poslední řadě uveďme ještě občasné nedostatky v užívání typů písma (kurzivy), i když je jich užito převážně správně, v mezerách na hranici slov, u několika stránek jsou prázdná místa (276 a 277, 392 a 393).

Úsilí o zevrubnou analýzu velkého množství shromážděného materiálu bylo i časově velmi náročné, a tak se diplomant dostal ke konci práce do časové tísně. To se projevilo tím, že jí chybí důsledná korektura, takže text vykazuje některé nedostatky (některé viz už výše), uveďme i interpunkční (přitom nelze říci, že autor interpunkci nezvládl, protože v týchž strukturách jindy je náležitá), přepisy písmen (přesmyčky, vynechaná či zaměněná písmena...).

K práci mám dále následující připomínky (prosila bych, aby k nim autor při obhajobě zaujal stanovisko):

Co míní autor narací na s. 403? Jaké místo má narace ve zpravodajství (s. 108)?

V následujících dokladech jde jen o vady ve formulacích, nebo o věcné chyby? Viz např. s. 395, odstavec *Rozhlasové zpravodajství by mělo... s tím jsou v rozporu...*, obdobně např. s. 404 (konec předposledního odstavce).

Diplomová práce pana Antoniho Ludwického představuje přínosnou monografii, zpracovanou na základě důkladného studia odborné literatury a vlastního výzkumu, prováděného systematicky na reprezentačním výběru rozhlasového zpravodajství z let 1968 až 1999. Studie postihuje stav tohoto zpravodajství, změny, k nimž v průběhu druhé poloviny 20. století docházelo, i vývojové tendence. Tím přispívá k hlubšímu, objektivnímu poznání vývoje jedné z forem mediálního šíření informací. Podotýkám, že se autor vyhnul subjektivnímu, respektive dobovému jednostrannému pohledu. Pravděpodobně měla být více zvýrazněna manipulace posluchačem (v souvislosti s persvazivností).

Po provedených opravách by bohatý shromážděný materiál i provedená analýza mohly být východiskem odborného článku i dalšího výzkumu zpravodajského stylu v 21. století.

Z posudku je zřejmé, že diplomová práce Antoniho Ludwického přes naznačené nedostatky (spíše formálního rázu) splňuje požadavky kladené na diplomové práce, proto ji doporučuji k obhajobě a navrhuji známku *velmi dobrou*. Konečná známka ovšem bude záviset na výsledku obhajoby.

V Praze 20. srpna 2017

Prof. PhDr. Marie Čechová, DrSc.